

Anmeldelse af

Holmenkatastrofen

Den 7. marts 2008 afholdt Forsvarets Mediecenter en reception i anledning af udgivelsen af bogen om Holmenkatastrofen, der indtraf den 23. november 1951. Ved katastrofen mistede 16 personer livet og mange blev kvæstet.

Forfatteren Sune Wadskjær Nielsen fortalte ved receptionen om bogens svære fødsel, der havde været præget af uheld, hårdt arbejde og offervilje. Det var Søren Nørby et eksempel på, da han som billedredaktør ville opspore et billede til bogen af auditor Gert Pürschel, der skulle undersøge katastrofen. Han indledte nemlig et forhold til auditørens barnebarn og skaffede på den måde et billede. Nu er de blevet lykkeligt gift.

Jørgen Strange Lorenzen, tidligere ansat ved Søminevæsenet, var initiativtageren til bogen. Et manuskript blev udarbejdet, men problemer med forlag og navnlig finansiering af trykning af bogen forsinkede processen i flere år. Takket være støtte fra Københavns Brandvæsen og Falck er den forfærdelige hændelse nu trukket ud af glemslen.

Vicebrandchef Søren Brydholm, berettede i sit indlæg ved receptionen om sin far, der var med i førsteudrykningen til Holmen og havde set sine kolleger blive slynget gennem luften, mens der lød et øresønderrivende brag. Derefter blev alt stille. Begge hans trommehinder var sprængt. Han stod ved Christianshavns tender ved kanalen vest for eksplosionsstedet. Bortset fra høreskaden slap han uskadt fra katastrofen.

I årene efter katastrofen var der stor bitterhed i brandvæsenet rettet mod Søværnet. Den efterfølgende retssags udfald gjorde ikke bitterheden mindre.

Søren Brydholm takkede Sune Wadskjær for den meget læseværdige bog, som beskriver en vigtig begivenhed i Københavns Brandvæsens historie.

oOo

Jan Axlev gengiver i sit forord den korpsbefaling som beskriver den knugende sorg, som ramte ikke bare Københavns Brandvæsen men store dele af den danske befolkning efter ulykken.

I indledningen fortæller Jørgen Strange Lorenzen om baggrunden for sit personlige engagement i Søminevæsenet før og efter ulykken. Trods nedsættelsen af en kommissionsdomstol og og sigtelsen af 6 officerer for pligtforsømmelse blev alle frikendt lige som alle civilt ansatte gik fri. Siden har sagen fået begrænset opmærksomhed.

De følgende kapitler giver en grundig omtale af søminers anvendelse i den danske flåde, der gennem første halvdel af 1900-tallet måtte lide under lammende besparelser og organisatoriske ændringer, som fik afgørende betydning for det videre forløb. Holmens brandvæsen, der havde været af høj standart omkring 1900 var stort set ikke eksisterende ved katastrofen. Brandforebyggelse var en blind plet hos Bygningsvæsenet.

I 1948 blev det danske forsvar sat i alamberejskab efter det kommunisternes overtagelse af styret i Tjekkoslaviet. Søminevæsenet fik høj prioritet og produktionen på Quintus Bastion på Holmen blev sat i vejret. 1949 indtrådte Danmark i Nato, som nu fik store leverancer af amerikanske miner, der skulle armeres under forhistoriske forhold i en træbygning med kulfyrede kakkellovne. Der manglede mandskab og arbejdet blev forceret.

Bogen beskriver arbejdsrutiner og rollefordeling mellem institutionerne på Holmen og Københavns Brandvæsen i tiden kort før katastrofen.

En brand i armeringsværkstedet bliver den 23. november 1951 observeret af forbipasserende på vej fra B&W's skibsværft. Gennem adskillige mellemlid alarmeres Københavns Brandvæsen, som afsender en stor udrykning, der suppleres med enheder fra Falck og Søværnets kasserne, som alle når frem netop, da 11 søminer eksploderer. Assistance blev tilkaldt til redningen af de kvæstede og bjergning af de omkomne, slukning af branden og senere oprydning i de omfattende skader.

Ulykken vakte en bestyrtelse som førte til nedsættelse af en kommissionsdomstol, med den opgave at fastslå årsagen til katastrofen. En enkel årsag til ulykken blev dog aldrig blev fundet. Bogen gennemgår de åbenbare mangler i bygningsforhold, ledelse, uddannelse, arbejdstilrettelæggelse men først og sidst de manglende ressourcer. Retssagens vidneudsagn og ekspertundersøgelser er elementært spændende beskrevet. Den mest sandsynlige årsag blev vurderet at være antændelse af bygningsmateriale nær en af de kulfyrede kakkelovne i armeringsværkstedet.

Jørgen Strange Lorenzen har rundet bogen under overskriften "We forgot the Cost of Carelessness", idet danske uheld med sprængstof i ind- og udland i årene efter Holmenkatastrofen. Erfaringerne fra katastrofen må ikke blive glemt!

Holmenkatastrofen kan anbefales på det varmeste!

Forfatter: Sune Wadskjær Nielsen

Udgivet med støtte fra Forsvarets Mediecenter, Falck A/S og Københavns Brandvæsen.

Redaktion: Søren Nørby, Marinens Bibliotek.

Forord : Brandchef Jan Axlev

Efterskrift: pens. Orlogskaptajn Jørgen Strange Lorenzen.

94 siden med mange – gode – illustrationer. Pris 129 kr.

Bogen kan købes via hjemmesiden www.sunewad.dk/holmenkatastrofen.asp